

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. зав. кафедри,

д.е.н., професор _____

«29» серпня 2022 р.

Олена ЯЦУХ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ»**

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування
(на основі повної загальної середньої освіти)
Факультет економіки та бізнесу

2022 – 2023 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування - Запоріжжя, ТДАТУ. - 13 с.

Розробники: д.е.н., професор Трусова Н.В.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри «Фінанси, облік і оподаткування», Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

В.о. завідувача кафедри «Фінанси, облік і оподаткування»

д.е.н., професор Олена ЯЦУХ

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування (на основі повної загальної середньої освіти)

Протокол від «02» вересня 2022 року № 1

Голова, доц. Анна КОСТЯКОВА

@ ТДАТУ, Трусова Н.В., 2022 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	За вибором студента	
Загальна кількість годин - 180	Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		4	8-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 4,8 . самостійна робота студента – 9,43	Ступінь вищої освіти: «Бакалавр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	16
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	32
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	132
		Форма контролю: Диференційований залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є формування систем фундаментальних знань щодо методології і практичних заходів виведення з фінансової кризи підприємств та ефективного застосування ліквідаційних процедур до інших.

Завданням дисципліни є вивчення сутності фінансової санації, методів, правил і механізмів фінансової санації, банкрутства та ліквідації підприємств; проведення досудової санації та комплексу практичних заходів із санацією підприємства в судовому порядку; проведення санаційної реструктуризації суб'єктів господарювання.

Предмет дисципліни є фінансово-економічні відносини, що виникають у процесі санації, реорганізації, банкрутства та ліквідації суб'єктів господарювання.

Дисципліна «Фінансова санація та банкрутство підприємств» спрямована на формування у здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» загальних та фахових компетентностей щодо використання фундаментальних закономірностей розвитку антикризового управління у сфері фінансів, у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної діяльності; здатності до аналізу фінансової політики та обґрунтування напрямів їх удосконалення; використання теоретичний та методичний інструментарій для діагностики фінансової діяльності підприємств із застосуванням положень та методів дослідження інших наук; формування знання та розуміння економіко-правових аспектів санації, банкрутства та ліквідації підприємств; розуміння реальних та потенційних загрози виникнення фінансової кризи на підприємствах; опанувати методики та етапів оцінювання фінансового стану неплатоспроможних підприємств; опанувати цілі, завдання та типи санаційних заходів, порядок складання плану фінансового оздоровлення підприємств; розуміння основ методичних підходів до формування джерел фінансування санації за рахунок власних і позикових коштів; розуміння механізмів та етапів санаційної реорганізації підприємств; аналізу фінансово-майнового стану підприємств-боржників; уміння складати план фінансового оздоровлення підприємств та визначати потребу в капіталі, необхідному для фінансування санації підприємств; обґрунтування вибору джерел фінансування санації; формування передавального та розподільного балансу при фінансовій реструктуризації підприємств; визначення ліквідаційної маси та формування ліквідаційного балансу підприємств-боржників.

soft skills здатність аналітично мислити, уміння оцінити ситуацію та прийняти рішення в сфері фінансової санації та банкрутства підприємств, чесність та відповідальність за точність та об'єктивність подання інформації.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

«ЗМІСТ ТА ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ БАНКРУТСТВА, САНАЦІЇ Й ЛІКВІДАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ»

Тема 1. ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Література: [1; 3; 4; 25; 26; 32].

Фінансова криза на підприємстві та її симптоми. Економічна сутність санації. Мета та зміст фінансової санації. Типи санаційних заходів. Класична модель фінансової санації.

Тема 2. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ БАНКРУТСТВА, САНАЦІЇ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Література: [3; 20; 25; 27; 29; 32].

Досудове врегулювання господарських спорів. Мета провадження справи про банкрутство підприємства-боржника. Учасники провадження у справі про банкрутство. Ліквідація підприємства. Мирова угода. Податкові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств.

Тема 3. СТРАТЕГІЯ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ

Література: [3; 4; 26; 32; 42].

Концепція антикризового менеджменту. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства. Внутрішні механізми фінансової стабілізації підприємства. *Економічне обґрунтування вибору заходів стабілізаційної програми.* Розроблення стратегії запобігання банкрутству.

Тема 4. ВИКОРИСТАННЯ КОНТРОЛІНГОВИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ САНАЦІЇ

Література: [4; 21; 24; 25; 32].

Поняття «контролінг», його виникнення та розвиток. Види та функції контролінгу. Класифікація видів контролінгу. Контролінг інноваційної діяльності. Контролінг фінансової діяльності. Тактичний контролінг. Оперативний контролінг. Інструментарій контролінгу (опитування (анкетування), порівняльний аналіз діяльності підприємств, аналіз конкуренції, факторний аналіз відхилень, бенчмаркінг, вартісний аналіз, портфельний аналіз, аналіз за матрицею Мак-Кінс, аналіз вузьких місць, аналіз витрат, аналіз потенціалу підприємства, аналіз сильних і слабких сторін підприємства, ABC-аналіз, XYZ-аналіз, аналіз точки беззбитковості, аналіз ризиків, бюджетування (традиційне бюджетування та нуль-базис-бюджетування (Zero-Base-Budgeting)). Організація системи контролінгу. Фінансовий контролінг та розробка стратегії запобігання банкрутству.

Змістовий модуль 2.

«ПЛАН ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ, ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ, САНАЦІЙНИЙ АУДИТ ТА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ»

Тема 5. СКЛАДАННЯ ТА УЗГОДЖЕННЯ ПЛАНУ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ

Література: [4; 21; 24; 25; 32].

План фінансового оздоровлення підприємства. Методологічні основи та порядок складання плану санації. Розробка стратегії санації підприємства. Методи прогнозування банкрутства. Підстави для порушення справи про санацію. Учасники провадження у справі про санацію. Функції та повноваження керуючого санацією. Система діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства. Діагностика потенціалу підприємства. Оцінка кризових симптомів підприємства і діагностування можливості фінансової кризи.

Тема 6. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Література: [17; 20; 24; 25; 27].

Форми фінансової санації. Джерела фінансування санаційних заходів. Правила фінансування. Сутність та класифікація внутрішніх джерел фінансування. Збільшення вхідних грошових потоків. Зменшення вихідних грошових потоків. Класифікація зовнішніх джерел фінансування санації підприємства. Фінансування санації власниками підприємства. Оптимальна структура капіталу. Джерела покриття балансових збитків підприємства. Економічний зміст і мета санації балансу. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника. Фінансова участь персоналу в санації підприємства.

Тема 7. САНАЦІЙНИЙ АУДИТ ПІДПРИЄМСТВА

Література: [3; 4; 25; 26; 32].

Санаційного аудиту в комплексі санаційних заходів. Сутність санаційної спроможності підприємства. Методичний інструментарій санаційного аудиту. Методика та етапи проведення санаційного аудиту. Рейтингова оцінка фінансового стану підприємства. Дискримінантні моделі оцінки ймовірності банкрутства на підприємстві. Комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. Матриця SWOT-аналізу. Прийняття рішення про доцільність санації чи ліквідації підприємства.

Тема 8. САНАЦІЙНА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

Література: [3; 20; 25; 27].

Реструктуризація підприємства, її зміст та порядок проведення. Види реструктуризації підприємства. Механізм реорганізації юридичної особи. Загальні передумови реорганізації суб'єктів господарювання. Форми реорганізації підприємства. Передавальний та роздільний баланс.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			лк	пр.	СРС	
Змістовий модуль 1. «Зміст та економіко-правові засади банкрутства, санації й ліквідації підприємств»						
1	Лекція	Основи фінансової санації підприємств	2			
	Практичне заняття	Економічна сутність кризи підприємства		4		5
	Самостійна робота	Робота на навчально-інформаційному порталі.			10	2
2	Лекція	Економіко-правові аспекти банкрутства, санації та ліквідації підприємств	2			
	Практичне заняття	Механізм фінансової санації на підприємстві		4		5
	Самостійна робота	Робота на навчально-інформаційному порталі.			12	3
3	Лекція	Стратегія запобігання банкрутству	2			
	Практичне заняття	Джерела фінансування санації підприємства		4		10
	Самостійна робота	Робота на навчально-інформаційному порталі.			12	2
4	Лекція	Використання контролінгових методів під час проведення санації	2			
	Практичне заняття	Банкрутство та ліквідація підприємства		4		10
	Самостійна робота	Робота на навчально-інформаційному порталі.			22	3
5-6	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I			10	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I				10
Всього за змістовий модуль 1 – 90 год.			8	16	66	50
Змістовий модуль 2. «План фінансової санації, джерела фінансування, санаційний аудит та реструктуризація підприємств»						
12	Лекція	Складання та узгодження плану фінансової санації	2			
	Практичне заняття	Санаційна реструктуризація підприємства		4		5
	Самостійна робота	Форми та необхідні передумови фінансування антикризових заходів підприємства			10	2
13	Лекція	Джерела фінансування санації підприємств	2			
	Практичне заняття	Сутність та особливості угод злиття та поглинання підприємств		4		5
	Самостійна робота	Зовнішні та внутрішні фінансові джерела санації підприємства			12	3

14	Лекція	Санаційний аудит підприємств	2			
	Практичне заняття	Процес злиття і поглинання підприємств		4		10
	Самостійна робота	Санаційний аудит			12	2
15	Лекція	Санаційна реструктуризація підприємства	2			
	Практичне заняття	Процес злиття і поглинання підприємств		4		10
	Самостійна робота	Реструктуризація підприємств			22	3
16-17	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I			10	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I				10
Всього за змістовий модуль 2 – 90 год.			8	16	66	50
Всього з навчальної дисципліни – 180 год.						100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Фінансова криза на підприємстві. Економічний зміст та причини виникнення.
2. Економічна сутність санації підприємств.
3. Менеджмент фінансової санації підприємства.
4. Класична модель фінансової санації.
5. Сутність та основні завдання фінансового контролінгу.
6. Функції контролінгу.
7. Інформація забезпечення контролінгу.
8. Координація як центральна функція контролінгу.
9. Контролінг і розробка стратегії санації.
10. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу.
11. Контроль та аналіз відхилень.
12. Система раннього попередження та реагування.
13. Прогнозування банкрутства.
14. Методи контролінгу.
15. Опитування (анкетування).
16. Факторний аналіз відхилень.
17. Аналіз точки беззбитковості.
18. Бенчмаркінг.
19. Вартісний аналіз.
20. Портфельний аналіз.
21. ABC-аналіз.
22. Розробка плану санації.
23. Сутність та основні завдання санаційного аудиту.
24. Санаційна спроможність підприємства.
25. Методи та програма санаційного аудиту.

26. Порядок проведення санаційного аудиту.
27. Вивчення наявної санаційної концепції та збір необхідної інформації.
28. Аналіз виробничо-господарської діяльності.
29. Аудит фінансової сфери підприємства.
30. Становище підприємства на ринку факторів виробництва та на ринку збуту готової продукції.
31. Аналіз причин кризи та сильних і слабких сторін підприємства.
32. Експертна оцінка запланованих санаційних заходів.
33. Акт аудиторської перевірки.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Форми фінансової санації.
2. Визначення потреби в капіталі.
3. Зміст та види потреби в капіталі.
4. Потреба в капіталі для проведення санації підприємства.
5. Визначення потреби в інвестиційного та оборотному капіталі.
6. Забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві.
7. Правила фінансування.
8. Золоте правило фінансування.
9. Золоте правило балансу.
10. Правило вертикальної структури капіталу.
11. Ефект фінансового левериджу.
12. Поняття та класифікація внутрішніх фінансових джерел фінансової стабілізації підприємства.
13. Збільшення вхідних грошових потоків.
14. Збільшення виручки від реалізації.
15. Реструктуризація активів.
16. Зменшення вихідних грошових потоків.
17. Зниження собівартості продукції.
18. Згортання інвестицій та зменшення витрат, які не належать до собівартості продукції.
19. Власний капітал, його функції та складові частини.
20. Збитки підприємства та джерела їх покриття.
21. Економічний зміст санації балансу та призначення санаційного прибутку.
22. Завдання та основні передумови зменшення статутного фонду підприємства.
23. Методи зменшення статутного фонду.
24. Деномінація та конверсія акцій.
25. Санація викупом акцій (придбання часток) у власників.
26. Спірні питання, які супроводжують зменшення статутного фонду господарських підприємств.

27. Фінансування санації за рахунок акціонерного (пайового) капіталу.
28. Основні цілі та порядок збільшення статутного фонду.
29. Методи та джерела збільшення статутного фонду.
30. Альтернативна санація.
31. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника.
32. Трансформація боргу у власність.
33. Пролонгація та списання заборгованості.
34. Санаційні кредити.
35. Фінансова участь персоналу в санації підприємства.
36. Сутність та форми реструктуризації підприємства.
37. Фінансовий механізм реорганізації підприємства.
38. Форми та загальні передумови реорганізації.
39. Реорганізація, спрямована на укрупнення підприємств (злиття, приєднання, поглинання).
40. Реорганізація підприємств, спрямована на їх розукрупнення (поділ, виділення).
41. Перетворення як окремий випадок реорганізації підприємств.
42. Передавальний та розподільний баланси.
43. Доарбітражне врегулювання господарських спорів.
44. Арбітражне врегулювання господарських спорів.
45. Необхідність, функції та завдання інституту банкрутства підприємств.
46. Порядок оголошення підприємства банкрутом.
47. Ліквідаційні процедури.
48. Етапи ліквідації підприємства.
49. Діяльність ліквідаційної комісії.
50. Черговість задоволення претензій кредиторів.
51. Ліквідаційний баланс.
52. Фінансова санація на ухвалу арбітражного суду.
53. Прийняття рішення про санацію боржника під час провадження справи про банкрутство.
54. Керуючий санацією, його функції та повноваження.
55. План санації (реорганізації) боржника.
56. Мирова угода.
57. Приховане, фіктивне та зумисне банкрутство.
58. Податкові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств.
59. Необхідність, завдання та принципи експертного оцінювання вартості майна підприємства.
60. Порядок оцінювання вартості майна.
61. Методи оцінювання вартості майна.
62. Інвентаризація майна як складова частина оцінки його вартості.
63. Аудиторська перевірка фінансової звітності.
64. Оцінювання вартості підприємства, як цілісного майнового комплексу.
65. Оцінювання вартості корпоративних прав.
66. Оцінювання об'єктів нерухомості.

67. Оцінювання вартості нематеріальних активів і рухомого майна підприємства.
68. Звіт про експертне оцінювання вартості майна.
69. Зміст та необхідність державної санаційної підтримки підприємств.
70. Державні органи з питань санації та банкрутства підприємств.
71. Форми та методи державної фінансової підтримки підприємств.
72. Пряме державне фінансування санації підприємств.
73. Непрямі форми державного фінансового сприяння санації підприємств.
74. Санація балансу.
75. Санація із залученням коштів власників підприємства.
76. Фінансова участь персоналу в санації підприємства.
77. Санація шляхом реорганізації (реструктуризації).
78. Санаційна спроможність підприємства.
79. Порядок оголошення підприємства банкрутом і механізм розподілу конкурсної маси.
80. Фінансові джерела санації.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Законодавство України про банкрутство. Бюлетень законодавства та юридичної практики України. 2002.К.: ЮРІНКОН-ІНТЕР, 2002.-336с.
2. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємств та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. №10 від 17.01.2001.
3. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів №2/23(01188-13 від 04.01.2013). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text>
4. Батрак О. В., Тарасенко І. О. Теоретична конструкція антикризового управління підприємствами: дефініція, складники, етапи, принципи. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 52(1). С. 111–115.
5. Бірбіренко С.С. Теоретико-методологічні аспекти формування фінансової стійкості підприємства / С. С. Бірбіренко, К. О. Малород // Бізнес Інформ. 2018. № 11. С. 291–295.
6. Боронос В. Г. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник /В. Г. Боронос, І. Й. Плікус. – Суми: Сумський державний університет, 2022. – 459 с.
7. Бугай В. З. Основні напрями збереження фінансової стійкості підприємства в умовах кризи / В. З. Бугай, Е. О. Резанов // Економічний простір. 2019. № 142. С. 112–122.
8. Гудзь Т.П. Теорія і методологія формування фінансової рівноваги підприємства: монографія / Т. П. Гудзь. – Полтава: ПУЕТ, 2018. – 463 с.

9. Другова О.С. Теоретичні аспекти формування фінансової стійкості підприємства / О.С. Другова, В.А. Фень // Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 34. С. 138–142.

10. Полінкевич О.М., Лещук В.П. Фінансова санація та банкрутство підприємств. Навчальний посібник рекомендовано МОН України / О.М. Полінкевич, В.П. Лещук. Київ: ЦУЛ, 2019. – 400 с.

11. Трусова Н.В., Терновський В.О., Терещенко М.А. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навчальний посібник / Н.В. Трусова, В.О. Терновський, М.А. Терещенко. – За ред. ред. Трусової Н.В. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. – 482 с.

12. Трусова Н.В. Боргові зобов'язання підприємств: процедура банкрутства та визнання вимог кредиторів / Н.В. Трусова // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки). – 2018. – № 1 (36). – С.169-178.

13. Трусова Н.В., Терещенко М.А. Фінансова аналіз підприємства: методика та практика: Навчальний посібник / Н.В. Трусова, М.А. Терещенко. – 2-ге вид. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2019. – 272 с.

14. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрія», 2020. 434 с.

Допоміжна:

15. Бондарчук М.К., Алексєєв І.В. Фінансова санація і антикризове управління підприємством (з перекладом тем англійською мовою): навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 268 с.

16. Васківська К.В., Сич О.А., Прокопишак В.Б. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Львів, 2011. 204 с.

17. Зеліско І.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2015. 320с.

18. Ковальчук Н.О., Федішин М.П., Жаворонок А.В., Абрамова А.С. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 231с.

19. Крутова А.С., Лачкова Л.І., Лачкова В.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посібник. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2017. 189 с.

20. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

21. Островська О.А., Соколова О.Б. Управління фінансовою санацією підприємства. Практикум: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2013. 176 с.

22. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Школьник І.О. та ін.; за заг. ред. Школьник І. О. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 368 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Література бібліотеки університету і методичного кабінету кафедри.
Користування мережею Internet.